

AZ 1956-OS MAGYAR FORRADALOM A MEXIKÓI *EL SOL DE PUEBLA* NAPILAPBAN

SZENTE-VARGA MÓNIKA

Az 1956-os forradalom világszerte érdeklődést keltett, s még olyan földrajzilag távol eső országokban is, mint Mexikó, ahol nem éltek jelentős számban magyarok, s ahol a lakosok többsége semmit, vagy csak nagyon keveset tudott Magyarországról, a magyar fejleményekről számos cikk jelent meg. Jelen tanulmány ezen írásokat vizsgálja, s célja az 56-os forradalom mexikói visszhangjának elemzése; a mexikói, s tágabb értelemben, a latin-amerikai reakció bemutatása, és a forradalom alatti mexikói Magyarország-, illetve magyarsággép megismertetése. Forrásként a García Valseca¹ lánc pueblai napilapját, az *El Sol de Puebla* újságot választottam, amelyben az 1956. október 23. és 1957. január 23. közötti időszakot néztem át.

Az első magyar hírek október 24-én jelentek meg az újságban, a következő címsorokkal: *Oroszellenes tüntetések tegnap Budapesten; Magyarország támogatja a szovjet elnyomás elleni küzdelmet, és Budapest követeli a sztálinizmus likvidálását.* A cikkekben az újság „az ország oroszbarát kormánya elleni egyre intenzívebb tiltakozásról” tudósított, amely során a lakosság „új kormány alakítását, s a szovjet csapatok azonnali kivonását követelte.” Voltak áldozatok – írja az *El Sol de Puebla* –, s a kormány nem ura a helyzetnek. Másnap, október 25-én a napilap a magyarországi mozgalom elfojtásáról írt (*Ágyúlövések állítják helyre a marxista igát Magyarországon*) a moszkvai rádió alapján. Eme forrás a hidegháború koordinátáiban talán kissé meglepő, de a hír tartalma logikusnak tűnhetett, hiszen ugyanaz történe Magyarországon, mint Kelet-Berlinben 1953-ban: a tiltakozók gyors és erőszakos leverése. Következő nap – október 26-án – azonban újabb fordulat állott be az *El Sol de Puebla* hasábjain. Főcím: *Hamvaiból feltámadt Magyarország hősiess harca*, címsorok: *A felkelők elfoglalták a rádiót; A város nagy része a vakmerő lázadók kezében és Antikommunista kormány Magyarországon.* Ezután számos cikk látott napvilágot a különböző fegyveres harcokról és összecsapásokról, melyekben a budapesti és mosonmagyaróvári atrocitásokról is olvashatunk. Október végére a magyarországi események egyre véresebbé és kuszábbá válnak az újságban, egészen a november elsejei semlegességi nyilatkozatig. Fontos, hogy ebben nem tisztázódik Nagy Imre szerepe, s így az a mexikói olvasók számára megfoghatatlan marad. Az elkövetkező napokban nincs már idő a kontextus keresésére, bekövetkezik a szovjet intervenció. A hírt az *El Sol de Puebla* már november 4-én közli, a *Vörös árulás: váratlan támadás Budapest ellen. Egész Magyarország lángol a szovjet hadsereg tüzeiben; az országnak két kormánya van* cikkben. Másnap az újság a magyar mozgalmat befejezettnek tekinti. November 6-án azonban valami hasonló történik, mint október 27-én. Különös módon, a magyar hírek ahelyett, hogy eltűnnének az újság lapjairól, újra főhelyre kerülnek, s rendszeresen – szinte minden nap – jelennek meg tudósítások, hírfoszlányok stb. Magyarországgal kapcsolatban, még három hónappal a felkelés kitörése után is. Az

¹ José García Valseca (1901-1980). Az *El Sol* (Mexikóváros), az *El Sol de Puebla* (Puebla) és egyéb városok *El Sol* nevű újságjainak alapítója. A negyvenes években ide tartoztak Hidalgo, San Luis Potosí, Bajío, León, Durango és Mazatlán *El Sol* nevű napilapjai. Az ötvenes években ez tovább bővült Zacatecas, Fresnillo, Tlaxcala, Saltillo és Sinaloa hasonló nevű újságjaival. A García Valseca lánc hivatalosan 1944-ben indult újjára, s már 1951-re létrehozta saját újságíró-iskoláját. Forrás: <http://www.udem.edu.mx/agencia/historia/personajes/valseca/>.

alapvető ok az, hogy sokan – magyarok és nem magyarok – nem akarták és nem tudták elhinni, hogy a forradalomnak vége. Másrészt, ha elismerjük, hogy nincs tovább, akkor ez azt is jelenti, hogy egyenlőtlen küzdelmükben a magyarok semmiféle külső segítséget nem kaptak, reményeik ellenére, ami a Nyugat számára némi fejfájást és esetleg büntudatot eredményezhetett volna. Amíg azonban a magyarok továbbra is szembeszegülnek a szovjetekkel és az új rezsimmel, még mindig van lehetőség arra, hogy a Nyugat cselekedjen, s tegyen valamit Magyarországért. Még nem késő. Az *El Sol de Pueblá*-ban gyakorta jelentek meg ellenállásról tudósító cikkek, s ezek révén egyfajta reménysugár hetekig, sőt hónapokig tovább élt. Az alábbiakban válogatást közlünk ezen írások címeiből és alcímeiből, időrendi sorrendben:

- A hősiesség küzdelem tovább folytatódik; inkább meghalnak, minthogy újra szolgákká váljanak (nov. 6.)
- Nyomasztó hátrány ellenére harcolnak. Folytatódik az általános sztrájk, a vörösök elleni nyílt kihívás (nov. 11.)
- A szabadság lángja még nem aludt ki. Makacs ellenállócsoportok pozíciókat szereznek Budapesten (nov. 12.)
- De a sztrájk folytatódik, s az erdőkben hemzsegnek a gerillák (nov. 19.)
- Agonizálva, Magyarország még mindig küzd (nov. 21.)
- Megbénult Magyarország, a sztrájk teljes. Budapest egésze a vörös barbárság elleni néma tüntetés (nov. 24.)
- Dacolnak a magyarok az orosz gépfegyverekkel. A hegyekben és erdőkben folytatódik a gerillaharc (dec. 3.)
- Magyarország nem hagyja megtörni magát (nov. 28.)
- Életben a forradalom lángja Magyarországon. Kádár és az oroszok kiszélesítik a terrort, de a patrioták száma nem csökken (dec. 7.)
- Budapest teljes elszigeteltségben. Moszkva beismeri, hogy Magyarország nem adja meg magát (dec. 11.)
- A magyar nép öngyilkos vakmerősége. Szovjet ágyúk ellenére tegnap általános sztrájk kezdődött (dec. 12.)
- Sem az oroszok, sem Kádár rendőrsége nem tudták megtörni a vörösök elleni sztrájkot (dec. 14.)
- Kádár nem bír a bányászokkal. A szénlelőhelyeken a munkabeszüntetés teljes (dec. 23.)
- Virtuális sztrájk Magyarországon. Bányászok ezrei mennek "vakációra" (dec. 29.)
- Látens engedetlenség Budapesten (jan. 3.)
- Kádár újabb általános sztrájk kitörésétől tart. A bábfigura reszket a félelemtől, orosz tankok őrzésként Budapest utcáin (jan. 13.)
- A magyarok nem felejtik el 65.000 halottjukat. Újabb felkelésre készülnek (jan. 17.)

Bár az ellenállás az újság kedvenc témái közé tartozott, ezzel önmagában nem magyarázható a magyarokról szóló cikkek nagy száma a téli hónapokban. Másik fontos tényező a forradalommal kapcsolatos hírterületek kibővülése volt. A magyar belhelyeztetel foglalkozó cikkek mellett, megjelentek írások, melyek a nemzetközi történésekről (a magyarországi események visszhangja más országokban, viták az ENSZ-ben stb.), a magyar lakosság mozgásairól (deportálások Szibériába, disszidálás Nyugatra) és a menekültek helyzetéről illetve lehetséges letelepítéséről tájékoztattak.

Fontos megemlíteni, hogy a hírek rendszerint a történések másnapján jelentek meg az *El Sol de Puebla*-ban. Akadtak azonban kivételek, mint például a szovjet katonai invázió, melyről még aznap, november 4-én, tudósított az újság, a Magyarország és Mexikó közötti időeltolódás révén. Az *El Sol de Puebla* alapvető forrásai az UPI és AP hírügynökségek voltak, melyekkel a García Valseca lánc már 1947-től kezdve közös szerkesztőséget tartott fenn.² Földrajzi szempontból eleinte a Közép-Európából, elsősorban Ausztriából küldött hírek találhatók túlsúlyban, az idő múlásával azonban, amikor megkezdődött a nemzetközi tiltakozás a szovjet intervencióval szemben, illetve a magyarok tömeges külföldre menekülése, a hírforrások diverzifikálódtak.

Ha a cikkek megbízhatóságát vizsgáljuk, az *El Sol de Puebla* jó általános benyomást nyújt, annak ellenére, hogy magyar nevek és kifejezések esetében – természetesen – előfordulnak helyesírási hibák. Nagyobb gond inkább a számokkal akad. Október 27-én a napilap már 3.000 halottról ír, s ez a szám a cikkekben januárra 65.000-re duzzad. Összehasonlításképpen, az aktuális adatok szerint a forradalomnak mintegy 2.500-2.600 magyar halottja és 20.000 sebesültje volt.³ Ez a nagy különbség egyrészt azzal magyarázható, hogy az újság értesüléseit nem ritkán utazóktól, szemtanúktól nyerte, akik gyakran – már csak az emberi természetből fakadóan is – eltúlozták a negatív vonásokat, illetve ezek által kívánták hangsúlyozni antikommunista álláspontjukat. Ugyanakkor az is igaz, hogy a magas számok mindig jól jönnek a napilapoknak, hiszen ezek révén fenntarthatják az olvasók érdeklődését, és jobban kelnek. A halottakéval ellentétben, a cikkekben a menekültek száma meglehetősen pontos – 165.000 –, hiszen a letelepítésüket célzó nemzetközi akcióban részt vevő szervezetek minden bizonnyal készítették statisztikáikat. A jelenleg Magyarországon használatos számok 170.000 és 200.000 között ingadoznak.⁴

Folyamatos érdeklődés jele, hogy az újságban a vizsgált időszakban összesen hét szerkesztőségi vezércikk jelent meg a magyar eseményekkel kapcsolatban, havonta tehát átlagosan kettő. Folytatásként, közlöm az említett cikkek címsorait, az újság nézőpontjának és főbb témáinak megismerése céljából.

- Vér a szabadságért (okt. 25.)
- Magyarország segítséget kér (okt. 27.)
- Magyarország mártíriuma (nov. 6.)
- Világméretű tiltakozás (nov. 10.)
- Magyarország példája (dec. 6.)
- Mexikó és a magyar tragédia (dec. 15.)
- Szükséges a Nyugat összefogása (jan. 14.)

² Forrás: <http://www.udem.edu.mx/agencia/historia/personajes/valseca/>.

³ A *XX. század krónikája*, magyar kiadás. Budapest, 1994, Oficina Nova, 831. és *Az 1956-os Magyar Forradalom Történetének Dokumentációs és Kutatóintézete Közalapítvány* adatai, en: <http://www.rev.hu/sulinet56/online/szerviz/tablazat/tabhalot.htm>.

⁴ Forrás: ROMSICS Ignác: *Magyarország története a XX. században*. Budapest, 1999, Osiris, 404. Romsics Ignác adatai szerint 211.000 fő hagyta el az országot, s közülük mintegy 40.000 tért haza, így a véglegesen külföldre távozók számát 170.000-re becsülhetjük.

Jellemzések

Kiszipolyozottak, elnyomottak, lázadók, nacionalisták(?), patrióták és forradalmárok, írja az *El Sol de Puebla* a magyarokról, akiket természetesen az is jellemez, hogy kikkel állnak szemben. A cikkek alapján csalók, gengszterek, megszállók, elnyomók, vademberek, árulók, hóhérok és hentesek hordája⁵ ellen harcoltak. Küzdelmük először tüntetés, illetve államcsíny értelmezést kapott az újságban, hamarosan azonban az írásokban a forradalmi mozgalom és a „valódi szovjetellenes nemzeti szabadságharc”⁶ kifejezések váltották fel a korábbiakat.⁷

A magyarok visszatérő jelzője a **bátor**, s az újság lapjain egy olyan **harcos** nemzet elevenedik meg, amely a törökkel szemben évszázadokon át védelmezte Európát és a kereszténységet, azaz hívő, és következőképp **katolikus** (sic). Természetesen az *El Sol de Puebla* ez utóbbi következtetése téves, hiszen Magyarországon legfeljebb katolikus többségről beszélhetünk, amely mellett fontos kálvinista, evangélikus, zsidó stb. felekezetek is vannak az országban. Valójában azonban nem is a magyar viszonyokhoz kell nyúlnunk, hogy a napilap logikáját megérthessük, hanem épp ellenkezőleg, a mexikói realitásokhoz.

1. Mexikó katolikus ország, ahol a kereszténység és a katolicizmus szinonimák;
2. a mexikói Magyarország-képbe beletartozhattak a katolikus Habsburgok, Miksa révén, és
3. a katolikusként jellemzett magyarok jobban számíthattak a helyi olvasók érdeklődésére.

A magyarok szó helyett a cikkeken gyakran szerepel a **mártírok** kifejezés, ami egyrészt utal az áldozatokra és egy kis nép hatalmas erőfeszítésére, másrészt, természetesen vallásos vonatkozása is van, ami Mexikó esetében nagyon fontos. Az *El Sol de Puebla* a magyar történeket a kommunizmus elleni harcként értelmezte, azaz az ateizmus elleni küzdelemként, következőképp a forradalmárok az újság lapjain az egyház és a hit bajnokaivá váltak.

Mártírok – írja az *El Sol de Puebla* a magyarokról 1956-ban; mártírok – írta a magyarországi katolikus sajtó a mexikóiakról harminc évvel korábban, a Cristero-felkelés idején. Ez a párhuzam természetesen szemet szúr a történészeknek, de érdekes módon a korabeli mexikói újságírók figyelmét sem kerülte el.

„...minden biznnyal sokan fognak spontán módon csatlakozni a pueblai Katolikus Akció által szervezett felvonuláshoz, amelynek célja, hogy viszonzza a magyar nép korábbi tiltakozó akcióját a mexikói vallási üldözéssel szemben.”⁸

Bár az 56-os magyar történeket és a mexikói Cristero-felkelés nagyon eltérő események voltak, számos párhuzamot fedezhetünk fel közöttük. Például mind a magyar forradalom Mexikóban, mind a mexikói Cristero-felkelés Magyarországon jelentős sajtóvisszhangra talált, s az újságcikkek mellett mindkét esetben több, a fejleményekkel kapcsolatos könyv is megjelent.

⁵ Erőszakos cselekmények leírásánál gyakoriak az ázsiaiakra, mongolokra illetve Dzsingisz kánra történő hivatkozások.

⁶ *Con temeridad suicida, el pueblo se lanza contra el ejército soviético*, (Öngyilkos vakmerőséggel, a nép a szovjet hadseregre veti magát), 1956. okt. 27.

⁷ *El ejemplo de Hungría* (Magyarország példája), 1956. dec. 6.

⁸ *Barbarie comunista* (Kommunista barbárság), 1956. dec. 9.

Magyarországon megjelent könyvek a Cristero-felkelésről

BANGHA Béla: *Guadalupe. Mexikói regény*, Budapest, Pallas Rt., 1929, 394.

GÖMÖRI Berta: *A mexikói hősök. Gyermekdráma öt felvonásban*. Rákospalota, 1931, Szalézi művek, 39.

P. Pro Mihály S. J. és három társa. *Mexikói vértanú*. Ismeretlen szerző. Budapest, 1928, Korda Rt., 51.

ZSÁMÁR Jenő: *A mexikói vérfürdő. Viva Cristo Rey!*, Budapest, 1928, A Szív, 84.

Mexikóban kiadott, az 1956-os magyar forradalomhoz kapcsolódó könyvek

ALBA, Víctor: *Las lecciones de un mes trágico. Hungría y el Cercano Oriente* (Egy tragikus hónap tanulságai. Magyarország és a Közel-Kelet), México, 1956, Centro de Estudios Sociales, 32.

ALBA, Víctor: *Hungría 1956: ¿Quién vencerá a Moscú?*, (Magyarország 1956. Ki fogja Moszkvát legyőzni?), México, 1957, B. Costa-Amic, 382.

El crimen de Hungría y los intelectuales libres. (Magyarország bűne és a szabad értelmiségiek), México, 1956, Congreso por la Libertad de la Cultura. Oficina de Información del Secretariado Mundial en México, 81.

El crimen de Hungría y los intelectuales libres. ¿Fue fascista la revolución húngara? (Magyarország bűne és a szabad értelmiségiek. Fasiszta volt a magyar forradalom?), México, 2. kiadás, 1957, Asociación Mexicana por la Libertad de la Cultura, 79.

FEKETE Attila: *El asesinato de Hungría* (Magyarország meggyilkolása), México, 1957, Ed. Jus, 174.

FRYER, Peter: *La tragedia de Hungría, octubre-noviembre 1956* (Magyarország tragédiája, 1956. október-november), México, c. 1957, B. Costa-Amic, 123.

FRYER, Peter: *Tragedia húngara* (Magyar tragédia), México, 1957, Ed. Azteca, 142.

LOMBARDO TOLEDANO, Vicente: *Ante la crisis de Hungría* (A magyar krízisről), México, 1956, Partido Popular, 54.

Nueva víctima de la bestia roja: matanza de húngaros, vuelve la tenebrosa edad de las cavernas en nuestros tiempos, (A vörös bestia újabb áldozata: magyarok öldöklése, visszatér a kőkorszak), México, 1957, Unión Cívica Internacional, 126.

SZÖTS Vilmos: *Impresiones gráficas sobre la rebelión húngara, 1956* (Grafikai impressziók az 1956-os magyar forradalomról), México, 1966, Don Bosco, oldalszámozás nélkül.

*

Az események által kiváltott reakció mindkét országban átlépte az írott médium kereteit, s az utcákra ért felvonulás(ok) formájában; sőt, még itt sem állt meg. Ugyanis a Cristero-felkelés Magyarországon, a magyar forradalom pedig Mexikóban – ha rövid időre is – politikai ügyé vált. Magyarországon a megyék feliratban fordultak az országgyűlés mindkét házához, követelve a magyar kormány közbenjárását a Népszövetségnél. Mexikóban pedig egyes pártok Adolfo Ruiz Cortines elnökhöz fordultak, hogy az ország lépjen fel az ENSZ-ben a magyar kérdésben. Mindkét esetben kettős szándékról beszélhetünk: egyrészt az érintett nép

megsegítése, másrészt az ügy felhasználása valamilyen más, általában a kérelmező ország bel-, illetve külpolitikai viszonyaival összefüggő célra. A Cristero-felkeléssel kapcsolatos magyar tiltakozás részben tehát a mexikói katolikusok ügyét szolgálta, részben viszont azt volt hivatott bizonyítani, hogy többéves külpolitikai elszigeteltség után Magyarországnak a nemzetközi porondon is lehetnek kezdeményezői, s ezeket keresztül is tudja vinni. Hasonlóképp, 1956-ban a mexikói tiltakozó akcióknak a magyarok megsegítése mellett egyéb, belső indokai is voltak, amelyekre részletesen a *Mexikói reakció* fejezetben térek ki.

Az *El Sol de Puebla* 56-os cikkeiben megjelenő magyarsággép szerves részét képezték a **sport** és a **sportolók**. Ebben természetesen nagy szerepet játszott az 1954-es labdarúgó világbajnokság és az aranycsapat, az 1956-os melbourne-i olimpia, illetve a magyarok, elsősorban magyar származású edzők, a mexikói labdarúgásban betöltött szerepe.

Úgy tűnik, hogy magyar klubok mexikói útjai jelentették az első, kezdeti kapcsolatokat a mexikói és a magyar foci között. A Savaria 1929-ben érkezett – mindössze a hatodik Mexikóban turnézó külföldi csapat volt, s a második európai, a Real Madrid után –, s ezt követte 1930-ban az MTK, majd 1947-ben a Ferencváros látogatása (utóbbi csapatban már szerepelt a fiatal Puskás Ferenc). A turnék során a magyarok egyrészt megismerkedhettek a mexikói sportélettel s az ország általános viszonyaival, másrészt a látogatók sikerei révén megnőtt a magyar labdarúgás értéke a házigazdák szemében, ami segítette az egyre romló európai viszonyok miatt távozni kényszerülő magyar szakemberek és sportolók mexikói elhelyezkedését. A huszadik század első felében edzőként dolgozott Mexikóban többek között⁹ Bíró Gyula (Asociación Deportiva Orizabeña, Atlante¹⁰), Grocz Lajos (Atlante¹¹), Halpert¹² Hugo, Orth György (Club Deportivo Guadalajara¹³), Pozsonyi Imre (Club América), Shubert Gyula és Sreter Ignác. A középpályás Marik György pedig 1955-től három évadon át a León csapatában rúgta a labdát – s velük bajnokságot nyert –, majd később, az ötvenes évek végétől edzőként tevékenykedett, nagy sikerrel.

Figyelembe véve ezen előzményeket, talán nem is olyan meglepő, hogy az *El Sol de Puebla*-ban már október 28-án megjelent az első, mind a forradalmi eseményekkel, mind a magyar sporttal kapcsolatos cikk. Címe: *Azt mondják, hogy meghalt a legendás Puskás Ferenc*. Az írás a sportoló állítólagos, a magyarországi harcok során bekövetkezett haláláról tudósít. Jelen cikket számos egyéb követte. Főbb témák: más atléták halálhíre, magyar sportolók Melbourne-ben – olimpiai eredmények, vissza szándékoznak-e térni Magyarországra –, illetve a Honvéd futballklub (a napilap a világ legjobb focicsapataként jellemzi) 1957 elejére tervezett amerikai turnéja. 1957. január 19-én az *El Sol de Puebla* a következőket írja:

„Casildo Osés, a neves labdarúgótorna-szervező ma bejelentette, hogy a Honvéd klub Mexikóban szándékozik menedéket, s játékosai számára mexikói állampolgárságot kérni. [...] A híres magyar sztárok tartanak attól, hogy Dél-Amerikában nem lelnek

⁹ Az edzők nevei mellett zárójelben a klubok szerepelnek.

¹⁰ Az 1945-46-os évadban az Atlante Bíró Gyula vezetésével második helyezést ért el a mexikói nemzeti bajnokságon.

¹¹ Grocz Lajos az 1943-44, 1944-45 és 1946-47-es évadokban állt a csapat élén. 1946-47-ben az Atlante mexikói bajnok lett.

¹² Halápi.

¹³ Az 1946-47, 1947-48 és 1948-49-es évadokban.

kedvező fogadtatásra a FIFA eltiltása miatt, s ez esetben Mexikótól kérnének segítséget, hogy itt oltalomra találva, tovább játszhassanak."¹⁴

A fenti jóslatok nem váltak valóra; a Honvéd nem kért menekültstátuszt, sőt nem is játszott Mexikóban.

Nemzetközi kontextus

A nemzetközi helyzet, illetve az ebből adódó lehetőségek tisztábban látszottak Mexikóból, mint Magyarországról. Míg a magyarok többsége végig hitt a nyugati segítségben, az *El Sol de Puebla* már október 25-én, tehát még a közös brit–francia közel-keleti fegyveres akció előtt, komoly kétségeinek adott hangot. A lap úgy vélekedett, hogy az Amerikai Egyesült Államok és szövetségeseik nem akarnak majd Magyarorszáért háborút kockáztatni, azaz fegyveresen beavatkozni, s ezáltal a fennálló status quo-t megváltoztatni.

„Rémes időket élünk. Hivatalosan a nagy nyugati nemzetek felajánlották segítségüket a vasfüggöny másik oldalán harcoló, életüket a szabadságért nem sajnáló patriótáknak. Mindaddig azonban nem történt semmi, s így ezek a szavak – végzetes módon – hamis ígéreteké válnak."¹⁵

Számos magyar résztvevő, akik nem számítottak a másik oldal, főleg az Amerikai Egyesült Államok passzivitására, nagyot csalódtak, sőt úgy érezték, hogy a szabad világ elárulta a magyar ügyet. Szokás eme passzivitást a szuezi konfliktusnak tulajdonítani, s tény, hogy a csatornaválság sok figyelmet vont el. Mégis, talán nem Szuezen kell keresnünk a nyugati hatalmak politikájának kulcsát. Inkább arra érdemes gondolni, hogy Magyarország fegyveres megsegítése minden bizonnyal tovább rontotta volna a két blokk már eddig is meglehetősen hűvös viszonyát, és akár a fegyveres konfliktus határáig is elmehetett volna, azaz egy esetleges harmadik világháborúig.

Mexikói reakció

A mexikói reakcióban nagyon fontos szerepet töltött be a helyi katolikus egyház, egyrészt, mint az 56-os forradalommal kapcsolatos hírek terjesztője és a helyi tiltakozó mozgalmak lelkes szervezője, másrészt, mint a Vatikán álláspontjának és politikájának mexikói közvetítője.

Okt. 28: A mexikói templomokban a magyarországi eseményekre emlékeznek és imádkoznak a magyarokért. Ez a következő hetekben többször megismétlődik.

Nov. 20: *„Az ország minden főbb oltárára Magyarország fehér keresztje került vörös háttérrel; szimbolikus tiszteletadásként azon nép előtt, melyet Oroszország eltiport.*”

Nov. 26: Közös imádság és a stációk képeinek bejárása a pueblai katedrálisban az érsek vezetésével.

Dec. 9: Utcai felvonulás Pueblában a magyarok mellett.¹⁶

¹⁴ *Hoy debuta el Honved en Río!*, (Ma debütál a Honvéd Rióban!), 1957. jan. 19.

¹⁵ *Sangre por la libertad* (Vér a szabadságért), 1956. okt. 25.

¹⁶ A *La Opinión* napilap értesülései szerint november 17-én Mexikóvárosban tüntető felvonulásra került sor a magyar ügyben. Ebben a következő szervezetek vettek részt: *Partido Acción Nacional*, *Unión Nacional Sindicalista* és *Partido Nacional de México* (Nemzeti Akció Párt, Nemzeti Szakszervezeti Únió és a Mexikói Nemzeti Párt).

A magyar ügyben szintén tiltakoztak bizonyos politikai és szociális szervezetek, mint például a *Partido Nacional de México* és a *Frente Anticomunista de México*.¹⁷ Általában Mexikó ENSZ előtti közbenjárását sürgették.

A magyar forradalom természetesen arra is lehetőséget nyújtott, hogy részben mexikói viszonyokkal összefüggő, részben pedig általánosabb kritikák hangozzanak el. Mexikó esetében, egyesek megkérdőjelezték a kormány külpolitikai irányvonalát, mások pedig a helyi politikusok közti állítólag jelentős szovjet befolyást kárhoztatták. Az általánosabb kritikák kedvelt célpontja az ENSZ volt:

„Az ENSZ nem több egy bohózatnál. Minél hamarabb megszűnik, annál jobb. Elítélte Nagy-Britanniát és Franciaországot, hiszen már nem nagyhatalmak, de megalázkodik, amikor valamelyik szuperhatalomról van szó.”¹⁸

„Az ENSZ – ez a fontos szervezet, amelynek impotenciája annál is fájdalmasabb – [...] semmit sem tudott tenni, hogy a magyarokat megmentse attól a sorstól, ami nyilvánvalóan várta őket, mivel szabadságot akartak a szovjet hadsereg műszaki gengszterizmusa jelenlétében.”¹⁹

A magyar eseményeket az *El Sol de Puebla* erőteljes antikommunista propaganda kifejtésére is felhasználta, s így jutunk el a napilap talán legbírálhatóbb aspektusához, a kommunista ideológia és maguk a kommunisták bemutatásához. Nem szabad elfelejteni, 1956-ban járunk, hidegháborús időkben. A világ egyszerűnek tűnik, vagy inkább leegyszerűsített; kétpólusú. Szolgákra és szabadokra, jókra és rosszakra, kommunistákra és nem kommunistákra (a napilap logikája szerint antikommunistákra) oszlik. Ebben a sémában minden kommunista egyforma, egyformán gonosz, s a köztük levő ideológiai vagy személyes viták, eltérések rejtve maradnak. Ez nagyon megnehezítette például Nagy Imre és társai megfelelő jellemzését. A cikkek többsége nem tesz különbséget marxizmus, leninizmus vagy sztálinizmus között, illetve az elmélet és a gyakorlat között sem, amiből az következett, hogy az újságírók a pillanatnyi szovjet akciókért nem egy esetben a már 1883-ban elhalálozott Marxot okolták.

Politikai menekültek

A magyar kivándorlási hullámot nemzetközi összefogás követte, amelynek célja a menekültek letelepítése volt. Több latin-amerikai állam felajánlotta közreműködését, azaz bizonyos számú magyar befogadását, és/vagy anyagi segélyezését.

Argentína: 3.000 menekült és 10.000 dollár,

Brazília: 3.000 menekült és 15.000 dollár,

Venezuela: 1.500 menekült és 10.000 dollár,

Chile, Kolumbia y Peru: 1.000 menekült országonként, és

Ecuador: magyar gyerekek.²⁰

Mexikó nem tett hasonló felajánlást, az ENSZ, az Amerikai Egyesült Államok,²¹ sőt maguk a magyar menekültek sürgetése ellenére sem, bár 1957 januárjában magyar

¹⁷ Mexikói Nemzeti Párt és a Mexikói Antikommunista Front.

¹⁸ *Atended nuestro llamado: Auxiliadnos* (Hallgassátok jajkiáltásunkat: Segítsetek!), 1956. nov. 5.

¹⁹ *El martirio de Hungría* (Magyarország mártírúma), 1956. nov. 6.

²⁰ *Varios países de América Latina ofrecen ayuda a los refugiados* (Számos latin-amerikai ország segítséget ajánl a menekülteknek), cikk a *La Opinión* újságból, 1956. dec. 27. A kötet tanulmányai utalnak arra, hogy ezek az ígéretek nem teljesültek.

misszió látogatott az országba.²² A belépési kvóta hiányát az *El Sol de Puebla* annak tulajdonította, hogy Mexikónak elsősorban az USA-ból hazatérő *braceró*knak kellett helyet biztosítania. Ez talán kiegészíthető azzal, hogy az országban élő magyarok nem tudtak elég nyomást gyakorolni a kormányra, csekély számuk és a közösség megosztottsága miatt. A mexikói magyarság még nem heverte ki a második világháborús atrocitásokat, s így nem kevesen a fasiszta felkeléssel rémisztgető szovjet propaganda csapdájába estek.

Végül a mexikói kormány bejelentette, hogy „egyéniileg jöhetnek magyarok, de tömegesen nem”.²³ Általában, a nagy távolság és a menekültstátusz hiánya miatt csak kevés 56-os magyar érkezett; elsősorban azok, akiknek voltak rokonai Mexikóban. Következésképp a mexikói magyar közösség sem számarányában, sem összetételében nem sokat változott.

Kitekintés

Bár a magyar események példaként vagy egyfajta figyelmeztetésként néha újra felbukkantak az *El Sol de Puebla* hasábjain, az idő múltával egyre ritkábbakká váltak. Még 1958-ban megjelentek bizonyos magyar hírek – elsősorban Nagy Imre kivégzésével kapcsolatban –, aztán 1966-ban a forradalom tizedik évfordulóján, s végül 1968-ban, a csehszlovákiai események miatt, ami a mexikóiakat a magyarországi fegyveres beavatkozásra emlékeztette. Manapság azonban, 50 évvel az események után, az 1956-os magyar forradalom már nem része a mexikói Magyarország-, illetve magyarságképeknek.

---

²¹ Mexikói látogatást tett például Emanuel Celler, az amerikai kongresszus jogi bizottságának elnöke, hogy a magyar menekültek ügyében eljárjon.

²² A napilap szerint a misszió tagjai – Faludy György irodalmár, Garamvölgyi István, Fehér Sándor és Kis Béla kohászok, Karajay(?) Gyula kémikus és Básti József – 1957. január 14-én érkeztek Mexikóba. Az utat az 1951-ben Mexikóban alapított *Organización Regional Interamericana de Trabajadores* – ORIT – (Dolgozók Interamerikai Regionális Szervezete) finanszírozta.

²³ *Individualmente podrían venir algunos húngaros, pero no inmigración en masa* (Egyéniileg jöhetnek magyarok, de tömegesen nem), 1956. dec. 18.